

פרק הדר

מתניתין:

ולא הכותי כשהוא לבדו עם הישראל, אלא עד שיהו בחצר שני ישראלים האוסרין זה על זה מלהוציא לחצר, שגם אם באו לערב ביניהם אינם יכולים, מפני העכו"ם או הכותי הגרים עמהם בחצר. עד שישכרו מהם את רשותם בחצר.

אבל אם יש בחצר רק ישראל אחד, או שדרים בו שני ישראלים שאינם אוסרים זה על זה, ודר שם גם עכו"ם או כותי או אפילו שניהם — אין הם אוסרים על הישראל. ובגמרא מפרש טעמא.

ב. הגמרא מבארת כי חסורי מחסרא במשנתנו, והכי קתני:

הצדוקים — הרי הם כנכרים, וצריכים לשכור מהם את רשותם שבחצר, דברי תנא קמא.

אמר חולק רבן גמליאל: הצדוקים, אף שהם אינם מודים בעירוב, בכל זאת אינם ככותים, אלא יכולים הם לבטל רשותם, ומותר לטלטל בלא צורך בשכירות מהם.

כי דוקא מהכותים צריכים לשכור, כיון ש"גרי אריות" הן [שנתגירו מפני אריות שנשתלחו בהם, כדכתיב במלכים ב פרק יז. ולא היו גרים לגמרי, כדכתיב "את ד' היו יראין ואת אלהיהם היו עובדין" — רש"י ותוספות בבא קמא דף לח ב] ואינם גרים גמורים.

אבל צדוקי מזרע ישראל הוא, אלא שהוא מין, שאינו מודה בתורה שבעל פה.

וכיון דישאל הוא, יכול הוא לבטל רשותו.

א. שלמה המלך תיקן שלא להוציא מרשות היחיד של אדם אחד לרשות היחיד של אדם אחר כדי שלא יבואו להוציא מרשות היחיד לרשות הרבים.

וכלל שלמה מלך באיסורו גם שלא להוציא מבית של אדם יחיד לחצר המשותפת לו ולאנשים נוספים הגרים בכתים אחרים סביב אותה חצר, עד שיערבו ביניהם עירוב חצרות. לפי שהחצר המשותפת לו ולאחרים נחשבת כרשות אחרת ביחס לביתו, המיוחד רק לו.

אם לא עירבו זה עם זה עירוב חצרות, יכולים בני החצר "לבטל" [באמירה בעלמא] את "רשותם" שבחצר לאחד מבני החצר, ואז הוא מותר להוציא מביתו לחצר, לפי שכל החצר כאילו שייכת רק לו.

במה דברים אמורים בישראלים הגרים יחד בחצר.

אבל אדם מישראל הדר עם העכו"ם בחצר, או שהוא דר עם מי שאינו מודה בעירוב חצרות, דהיינו כותי, שאינו מודה בתקנות חז"ל — הרי זה העכו"ם או הכותי אוסר עליו, על הישראל, מלהוציא מביתו לחצר.

זאת, עד שישכור הישראל מן העכו"ם את הרשות שיש לו בחצר.

ולא די בביטול שיבטל העכו"ם את רשותו כלפי הישראל. ובגמרא מפרש טעמא.

רבי אליעזר בן יעקב אומר: לעולם אינו אוסר לא העכו"ם כשהוא לבדו עם הישראל,

ויש ללמוד שכן הוא הדין, ממעשה בצדוקי אחד, שהיה דר עמנו במבוי בירושלים, ולא רצה לערב, אלא הסכים לבעל לנו את רשותו.

ואמר לנו אבא: מהרו וחוציאו את הכלים שלנו למבוי, והחזיקו ברשות של הצדוקי שבמבוי מיד כשנתקדש היום, כדי שלא יחזור בו. ולכן תמהרו להחזיק עד שלא יוציא הצדוקי לפניכם את כליו ויחזור ויחזיק ברשותו, ויאסור עליכם.

ומכאן אתה למד, שלא השכיר לנו רשותו אלא ביטול רשות גרידא, דאם לא כן, האיק יחזור ויחזיק אחר שהשכיר רשותו וקיבל עבודה דמים.

רבי יהודה אומר: אי אפשר שאמר כן. כי מי שביטל רשותו, יכול לחזור בו אף אחר שהחזיקו האחרים בחצר או במבוי.

אלא בלשון אחר אמר להם: מהרו ועשו צרכיכם מבעוד יום במבוי, כיון דבשבת לא תוכלו להוציא את כליכם למבוי. ועשו זאת עד שלא יוציא הצדוקי כליו, כלומר: שמא יוציא הצדוקי את כליו אחר שביטל את רשותו, ואז הוא יאסור עליכם לטלטל, לפי שיחזור להחזיק ברשותו, למרות שביטל לכם.

גמרא:

ב-א & יתיב אביי בר אבין, ורב חיננא בר אבין, ויתיב אביי גבייהו.

ויתיב וקאמרי, ותמהו בביאור משנתנו:

בשלמא רבי מאיר [היינו תנא קמא], דקאמר

שעכו"ם וכותי אוסרים אף על ישראל אחד, ניחא טעמיה.

משום דקסבר רבי מאיר כי דירת עכו"ם — שמה דירה. ולכן נחשב הדבר שיש לו רשות בחצר.

ונמצא, שישראל המוציא חפץ מביתו, שהוא מיוחד לו, לחצר המשותפת לדיור שלו ולדיור של העכו"ם, הרי הוא כמוציא מרשות לרשות.

ולפיכך לא שנא היו בחצר יחד עם העכו"ם חד ישראל, ולא שנא היו בחצר תרי ישראלים — אסור לטלטל בה עד שישכרו את רשותו של העכו"ם ממנו.

אלא, רבי אליעזר בן יעקב, דאמר אין העכו"ם אוסר אלא על שני ישראלים הדרים עמו בחצר אחת — מאי קסבר?

אי קסבר כי דירת עכו"ם שמה דירה — הרי אפילו גר עמו חד ישראל נמי ניתסר.

ואי קסבר שדירת עכו"ם לא שמה דירה — אפילו גרו אתו תרי ישראלים נמי לא ניתסר?!

אמר להו אביי: וכי סבר רבי מאיר שדירת עכו"ם שמה דירה?!

והתניא: הצירו של עובד כוכבים — הרי היא כדיר של בהמה. ואם יש שם ישראל אחד אוסר, דברי רבי מאיר.

ולקמן בעמוד זה תתבאר הברייתא.

ומוכח מההיא ברייתא, שדירת עכו"ם לא שמה דירה. ואם כן, אמאי אסר הכא רבי

מאיר עד שישכור ממנו?!

אלא היינו טעם פלוגתייהו דרבי מאיר ורבי אליעזר בן יעקב:

דבולי עלמא סברי שדירת עכו"ם לא שמחא דירה, ומעיקר הדין אין העכו"ם אוסר כלל, והיינו ברייתא דלקמן [וכפי שיתבאר שם].

ומיהו, משום גזירה שוויה רבנן לדירת עכו"ם דירה [רש"י לקמן]. וגזרו, שאינו יכול לא לערב, ולא לבטל רשותו, אלא רק להשכיר אותה.

זאת, כדי שיהיה טורח והפסד לישראל, שצריך לשכור ממנו כל שבת ושבת, ויעתיק דירתו משם, ולא ילמד ממעשיו של עכו"ם כשהוא דר עמו בחצר אחת.

והבא, רבי מאיר ורבי אליעזר בן יעקב — בהך גזירה דשמא ילמד ממעשיו קא מיפלגי.

רבי אליעזר בן יעקב דאמר שאין אוסר העכו"ם אלא אם כן יש שני ישראלים בחצר, **סבר:** כיון דעכו"ם חשוד אשפיכות דמים, הרי רק תרי ישראלים הוא דשכיחי דדיירי עם עכו"ם, כי כשהם שניים הם אינם חוששים ממנו. ולפיכך גזרו בהו שיצטרכו לשכור, כדי שיצאו משם ולא ילמדו ממעשיו.

אבל חד ישראל הדר עם העכו"ם, **דלא שכיח** שידור עם העכו"ם, היות שחושש משפיכות דמו על ידי העכו"ם — **לא גזרו ביה רבנן,** אף אם אירע שדר עמו.

היות וקיימא לן כי במילתא דלא שכיחא לא גזרו ביה רבנן. וכיון שאין דירתו דירה מעיקר הדין, הוא אינו אוסר!

ורבי מאיר סבר: זמנין דמקרי ודייר חד ישראל.

ומילתא דשכיחא מיקרי, ולפיכך גזרו אף בישראל אחד הדר עם העכו"ם שיצטרך להשכיר.

ומשום הך גזירה דשמא ילמד ממעשיו, **אמרו רבנן:** אין עירוב מועיל במקום עכו"ם אף שאין דירתו דירה, ואין ביטול רשות של העכו"ם [גאון יעקב דף סג ב בפירוש שני] מועיל במקום עכו"ם — **עד שישכיר** העכו"ם לישראל. כדי שמתוך שיקשה בעיני הישראל לשכור כל שבת, יצא משם.

ומפרשינן: **זוה שיעכו"ם לא מוגר,** שאינו משכיר [כלומר: אף אם משכיר, חוזר בו בכל פעם, וצריך לשכור ממנו מחדש כל שבת. רא"ש בשיטת רש"י] — **מאי טעמא** נוהג הוא כך?

אילימא, משום דסבר העכו"ם: **דילמא אתי** הישראל לאחזוקי ברשותו שיש לו בחצר או במבוי.

הרי הניחא למאן דאמר שכירות בריאה [כדמפרש הגמרא ואזיל] **בעינן** מן העכו"ם, שפיר ניחא, דיחשוש העכו"ם שיחזיק הישראל ברשותו.

אלא למאן דאמר שכירות רעועה בעינן — **מאי איכא למימר?!**

דאתמר:

רב חסדא אמר: צריך שישכור הישראל שכירות בריאה.

ורב ששת אמר: דיו שישכור מן העכו"ם שכירות רעועה.

ומבארת הגמרא: **מאי רעועה, ומאי בריאה?**

אילימא, שכירות **בריאה** היא בתשלום **פרוטה** עבור השכירות, שנקנתה השכירות כדינה, בתשלום ממון שהוא לפחות פרוטה. ואילו שכירות **רעועה** היא בתשלום **פחות משהו פרוטה** עבור השכירות, שאינה מועילה לקנות בשכירות מקום ממש.

הא ליכא למימר.

כי מי איכא למאן דאמר, דשכירות מעכו"ם בפחות משהו פרוטה לא נקנית!?

והא שלח רבי יצחק ברבי יעקב בר גיורי משמיה דרבי יוחנן: הווי יודעינן ששוכרין מן העכו"ם את רשותו, כדי להתיר לטלטל בחצר [רמב"ם] אפילו בפחות משהו פרוטה.

ועוד, הא אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: **בן נח נהרג על גזל מן העכו"ם** [ריטב"א], אפילו פחות משהו פרוטה, כי היות ועכו"ם אינו מוחל פחות משהו פרוטה, חשיב גזל לגבייהו אף פחות משהו פרוטה, ונהרג עליו כדין בן נח שעבר על אחת משבע מצוות בני נח [שהרי גזל משבע מצוות היא].

ולא ניתן להשבות, כלומר: אף אם ישיבנו לא יפטור. כי רק בישראל כתוב "והשיב את הגזילה אשר גזל", ולא בעכו"ם.

וכיון שכן, הוא הדין דחשיב לגבייהו אף פחות משהו פרוטה לשכור מהם.

והשתא ליכא לפרושי דפליגי אם בעינן פרוטה, דהאיך סבר רב חסדא דבעינן שכירות בפרוטה!?

אלא, שכירות **בריאה** היא, כשמתנה עם

העכו"ם שיכול למלאות החצר **במוהרקי** [ספסלים] **ואבורגני** [קתדראות].

ואילו שכירות **רעועה** היא **בלא** [שאינן לו רשות למלאותה] **במוהרקי ואבורגני**.

והשתא הדרינן לקושיין אהא דבעינן למימר שאין העכו"ם רוצה להשכיר מפני שחושש שיחזיקו ברשותו:

הנחיא למאן דאמר שכירות **בריאה בעינן**, שפיר חושש.

אלא למאן דאמר שכירות רעועה בעינן — **מאי איכא למימר?** מה יש לו לעכו"ם לחוש, והרי לא נתן לו רשות להפריע תשמישו בחצר!?

ומשינינן: אפילו הכי חשיב עכו"ם, שהישראל ששוכר ממנו כוונתו לעשיית **כשפים**, כיון שאינו מבין לשם מה הוא שוכר הוא ממנו, ולפיכך **לא מוגר** לו.

גופא: הצירו של עובד כוכבים הרי הוא כדיר של בהמה.

כלומר: חצר שדרינן בבתים שבחצר כמה עובדי כוכבים ואין ישראל דר בחצר זו — אף שאם היתה החצר של ישראלים, היה אסור לכל אדם להוציא מבית המיוחד לישראל אחד, לחצר המשותפת לכולן — בשל עכו"ם מותר להכניס ולהוציא מן החצר **לבתים, ומן בתים לחצר**.

והטעם: שאין רשות העכו"ם חלוקה להיחשב רשות כל אחד ואחד לבדו, כי דירת עכו"ם לא שמה דירה, אלא כדיר של בהמה.

ולפיכך, ישראל שבא להוציא מבית העכו"ם לחצר, לא מיקרי מוציא מרשות המיוחדת